

ז"ל ע"ד שנתבאר דאין הכוונה שעלם מליחות הערלות מעכב אלא חיוצא דהפקעת שם ערלות דרמי עלי צדדי להכשירן לפסח הוא דמעכב וה"ל צשפחה נהי דלית זה מלות מילה הא מיהא חית זה הפקעת פסול ערלות ע"י טבילה ורחמנא רמי עלי להפקיע פסול ערלות מעבדיו ושפחותיו, והשתא דאחינו להכי חפי' אס לא נפרש דגוית הוי ערלות, שפיר מתבאר הא דטבילת שפחותיו מעכב, שהרי גוית עלמו מעכב בפסח דכתיב כל בן נכר לא יאכל בו וכלול בזה נכרי ממש ג"כ כדאיתא במכילתא הוצא בתוס' כאן ד"ה אלא לאפנויי וצפרש"י ז"ל צפי' התורה שם צפי' צא, וצאה ההלכה שהחיוצ על האדון להכשיר עבדיו מפסול גוית כמו מפסול ערלות ויש לפלפל בזה וקצתני.

ולענין שאלה הא' הנה הפ"ת ציו"ד סי' ל"א ס"ק צ' הביא דברי הח"ס לענין היבא שמהירין בהפסד מרובה שאין זה אלא לגבי בעל הבהמה אבל למכור לאחרים כו' וכתב הח"ס וז"ל וקרוצ ודאי שמהייצ להודיעם ואס לא הודיעם ומכר סתם אפשר הוה מוס צמקח וחוזר עכ"ל וא"כ לפ"ז ה"ל נד"ד אפשר דהוי צו לך מקח טעות וחוזר אכן נראה לענ"ד דאין כאן בית מיחוש למקח טעות, שהרי רצ הונא סובר בגמרא כתובות דק"א ע"צ דחייבי לאוין שלא הכיר זה חית לבו כתובה ולדידי' פשיטא דהוי קידושי ודאי דצקידושי ספק הא אין לה כתובה ע"י כתובות דף ע"ג ע"ב ואפילו לפוס מאי דקיי"ל כרצ יהודא דחיי"ל שלא הכיר זה אין לה עיקר כתובה כתב הנוצ"ת בסימן קס"ב במסקנתו בהשמטות דהוי מקודשת ודאית וכן מסיק באחיעזר אה"ע סי' י' ע"ש וכיון דאפילו חיי"ל דאורייתא הוי קדושי ודאי כש"כ נד"ד דאינו אלא חשש דחיי"ל ואפילו לפי דעת התפא"ל והצ"ע שהציא באחיעזר שם דחיי"ל שלא הכיר זה אינו אלא קידושין דרבנן וכן מלאתי בתזו"א סי' ע"ט סק"י דהאי גט דלריך בחיי"ל שלא הכיר זה אינו אלא מספק או מדרבנן מאחר דאין לה כתובה ובגמרא פרק המדיר מוכח דמדמינן גט לכתובה ע"ש מ"מ כ"ז אינו אלא בחייבי לאוין אבל בחייבי עשה מצוה צהרמב"ם ז"ל פכ"ד מאישות ה"ד דאית לה כתובה אע"פ שלא הכיר זה משום דהאיסור קיל ע"ש [ועיין אור שמח שם

ז"ל ע"ד שנתבאר דאין הכוונה שעלם מליחות הערלות מעכב אלא חיוצא דהפקעת שם ערלות דרמי עלי צדדי להכשירן לפסח הוא דמעכב וה"ל צשפחה נהי דלית זה מלות מילה הא מיהא חית זה הפקעת פסול ערלות ע"י טבילה ורחמנא רמי עלי להפקיע פסול ערלות מעבדיו ושפחותיו, והשתא דאחינו להכי חפי' אס לא נפרש דגוית הוי ערלות, שפיר מתבאר הא דטבילת שפחותיו מעכב, שהרי גוית עלמו מעכב בפסח דכתיב כל בן נכר לא יאכל בו וכלול בזה נכרי ממש ג"כ כדאיתא במכילתא הוצא בתוס' כאן ד"ה אלא לאפנויי וצפרש"י ז"ל צפי' התורה שם צפי' צא, וצאה ההלכה שהחיוצ על האדון להכשיר עבדיו מפסול גוית כמו מפסול ערלות ויש לפלפל בזה וקצתני.

ונראה דדברי מרן הגר"ח ז"ל מוכרחים דנכרית איבא פסול ערלות דאמרי דע"א ורע"ק הא תושב ושכיר מאי עבד ל' חר"ש לחתויי ערבי מהול, ופריך והני מולין נינהו והתנן קונם שאני נהנה לערלים כו' ואסור צמולי נכרים כו' והשתא אס"ד דאשה נכרית לא חשיבא ערל מאי פריך, הא לריך קרא לאשה תושב ושכיר אע"כ דכולם חשיבי ערלים וכדברי הגר"ח ז"ל. כל סימן זה לא נכתב אלא להעיר והמעייין יצרו.

סימן מד

בענין חשש אונאה בשידוכין

ע"ד אחד שמחמת חולי נטלו ממנו הרופאים את הציצה השמאלית והאחרונים ז"ל מכשירין אותו לצא צקהל ע"פ שיטת ר"ת ז"ל וספר התרומה דלהלכה כשר צציצה אחת וצצירוף שיטת הרמב"ם ז"ל דע"י חולי חשבו צידי שמים עיין אה"ע סי' ה' צפ"ת סק"ז תשובת הגר"ח ז"ל מוולוז'ין אמנם אין בהיתר צרור לכו"ע ומ"מ בשעת הדחק כזה דאלי"כ

ר"ח גדולה להרמזים ז"ל] וכ"פ בש"ע סי' קט"ז [וע"ש בציואר הגר"א ז"ל] ובין דאפילו חייבי עשה שלא הכיר זה הוי קדושין ודאי כש"כ נד"ד שהותר לגמרי ע"פ שיטת רוב הפוסקים ז"ל ודאי אין כאן חשש קדושי טעות כלל.

ומ"מ נראה דאין מכאן סתירה לדברי הח"ס שכתב דאפילו מה שמחירין בהפ"מ אפשר דאם לא הודיעו הוי מק"ט, דאין לדמות טעות במקח וממכר לטעות בקדושין ונשואין, דהא חזין דהמוכר דבר האסור הוי מק"ט גמור כמזואר בצכורות דל"ז ואפילו מכר דבר האסור מדרצן הוי מק"ט וחוזר כמזואר בהרמזים ז"ל וש"ע חו"מ סי' רל"ד ואלו חיי"ל שלא הכיר זה לדעת ר"ה אין זה מק"ט ואפילו לר"ז יהודא עכ"פ חייבי עשה שלא הכיר הוי קדושי ודאי ולא חשיב מקח טעות וכנ"ל, וטעמא נראה דגבי לוקח חפץ אין הלוקח רואה דוקא חפץ זה או חתיכה זו, שהרי לא איכפת ל"י באחרת כיוצא בה ומשו"ה כשאית בי' נד ריעתא ודאי מחשבה אללו מוס במקח דלמה לו דבר זה והרי באותם דמים יכול לקנות אחרת כיו"צ בלא מוס, אבל גבי שידוכין אשר קשה לזווגם בקריעת ים סוף וכשהלדדין מסכימים להנשא מחשב אללם שמחה גדולה ולא יסכימו להנשא לאדם סתם אלא למי שצוחרין בהם ומוצא חן בעיניהם, ומשו"ה סתם ריעתא שיש בהם לא חשיב מוס לבטל הקדושין אלא"כ הוא מוס גמור אשר ידוע שמחמתו לא היו מתראים בשום אופן.

ולשאלה הב' אם מחוייב עכ"פ להודיע שלא להונות את המשדכת הנה בחו"מ סימן רכ"ח סעיף ו' מזואר דאסור לרמות צו"א במקח וממכר או לגנוב דעתם כגון אם יש מוס במקח לריך להודיע ללוקח כ"י והיינו אפי' מוס כזה שאינו מבטל את המקח דמ"מ גניבת דעת איכא ע"ש בסמ"ע, וא"כ לכאורה ה"נ נד"ד לריך להודיע, [וא"כ

כמעט שא"א לו להשחדך כי צתחילת השידוכין כל דבר קטן מקלקל], ונראה לכאורה ר"ח גדולה שא"ל להודיע מיצמות דמ"ה דקו"ל עכו"ם ועצד הבא על צת ישראל הולד כשר ומ"מ היו מקפידין מאוד על זה וכדאמרין התם ואף רב יהודא מורה זה להתירא דכי אחא לקמ"י דר"י א"ל זיל איטמר פירש"י ז"ל לך במקום שלא יכירוך וש"א צת ישראל שאילו יכירוך לא יתנו לך וכי אחא לקמ"י דרבא א"ל גלי או נסיב צת מינך דאל"כ לא יתנו לו אשה וכדאמר התם רב אפילו אי הוה כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה צתאי, ומ"מ התירו לו להנשא במקום שאין מכירין אותו מצלי להגיד ענינו דהא אי ידעי לא יהבי ל"י אשה, אלמא דכה"ג שהוא כשר ע"פ ד"ת אינו מחוייב להגיד פגמו.

וטעמא דלא אסרינן כה"ג משום גניבת דעת י"ל כעין הג"ל דגבי כל מקח אפילו מוס שאינו מבטל המקח [היינו שאין אדם מקפיד כ"כ להיות גברא הדרנא עבור כיו"צ] מ"מ אילו צא המוכר מרצונו להחזיר לו הדמים ולבטל המקח ה"י ניחא ל"י אבל גבי נשואין צדיעצד לאחר שכבר נישאו אפילו אילו ה"י הלא השני מסכים מרצונו בגמור לבטל המקח היינו להתגרש מ"מ אומדנא הוא שלא ה"י רואה בזה אחרי שכבר נתקשרו בנדה וקשין גירושין ומי יודע מה יזדמן לו עוד, ומשו"ה כל כה"ג שצדיעצד לא יראה לוותר על הקנין אע"פ שיש בו מוס זה, לא חשיב גונב דעת צמח שלא סיפר כל מומיו. וגם אפשר דאיסור זה דגניבת דעת [היינו לא שמרמה בפירוש, רק שאינו מספר חסרונותיו] אינו אלא מדרצן והספר חרדים חשבו צמחות ל"ת מדרצן צפ"ד ממל"ת מדברי קבלה ע"ש, ובמקום חשש ציטול פו"ר ושאר מכשולות לא גזרו חכמים, ואיך שיהא העעם, מ"מ מזואר מסוגיא דיצמות דמ"ה הג"ל שאינו מחוייב להגיד פגמו כל היכא שאינו אסור ע"פ דין.

כ"ג, ונהי דאסורא שרינן מטעם ס"ס
מ"מ שמה צמאיאות אינו ראוי להוליד זה
הא הוה מוס גמור כדחזינן גבי איילוני
דהוי מוס, נראה לכאורה דמאחר ש"פ ד"ת
סמכין אס"ס דלאו פלו"ד הוא וגם ר"ת
ז"ל כתב דמעשים בכל יום שמולידים עיין
רמב"ן ז"ל יבמות דע"ה וש"פ שם, וגם
צמנינו מקובל אלל העולם ע"פ דברי
הרופאים שמוליד, כמדומה שאילו ידעה
האשה ענינו לא היתה חוששת לחשש אינו
מוליד, ואין זה בגדר מקח טעות לגבי דידה
[כל סימן זה נכתב רק להעיר וצ"ל עיון
הראוי ואינני אומר להלכה למעשה והמעין
יצחק ויקרצ' ושו"ר צתשו' חות יאיר ס"ר רכ"א
מש"כ צענין קדושי סרים ע"ש אך אינו ענין
אלל לנד"ד כאשר יראה המעיין].

סימן מה

בסוגיא דיבמות דק"ח בעניני מיאון

יבמות ד"צ דתני רמי בר יחזקאל מיאנה
צבעל מותרת לאציו ציצם אסורה
לאציו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו ה"נ
[צצתו ולרתה שנפלה לאציו ומיאנה].
משעת נפילה נראית כלרת צתו, והרמב"ם
ז"ל פ"א מגירושין ה"ז כתב הממאנת ציצם
אסורה לאציו שנראית ככלתו צעת שמת
צו אלל לשאר קרובים מותרת לפיכך אם
מיאנה צאחד מן היצמין מותרת לאחיו
עכ"ל. והנה מה שפסק דמיאנה ציצם אחד
מותרת לשאר אחין זהו כשמואל דאמר הכי
צפ' צ"ש ופסקו הפוסקים ז"ל כשמואל דקאי
ר"י כוותי, אלל מה שפסק הרמב"ם ז"ל
דמיאנה ציצם מותרת לכל שאר קרובים כגון
לצן אחיו לא מלאנו בגמרא דבר זה מצוה
להדיא ופשוט שהרמב"ם ז"ל למד ד"ז מהא
דשמואל דמותרת לשאר אחין וסובר דה"ה
לכל קרובין מותרת ורק לאציו אסורה מה"ע

ומה שהשיב מעכ"ת שליט"א דאפשר דדוקא
צבהיא דיבמות שפסול יוחסין מלוי
ורגילים לחקור על זה משו"ה כשצא למקום
שחין מכירין ולא שאלוהו על יחוסו הוי
כמוותרים ונכנסים מרלונם לצית הספק,
אלל פסול פלו"ד שחין עולה על דעת אדם
לחשוב על זה, אפשר דמהא דלא שאלוהו
ודרשו על זה אין ראוי כלל שנתרצו לזה,
וצאמת סברא זו מלאנו צתוס' חולין ל"ד
ע"צ ד"ה אינהו ע"ש, מ"מ נראה דאין זה
לכו"ע דהמ"מ פט"ו ממכירה ה"ג כתב צשם
יש מי שכתב שאם ה"י דבר שהלוקח יכול
להבחינו לאלתר [כגון שקנה חצית יין וה"י
יכול לטעום ולא טעם] כגון שיכולין לנסותו
ולטעמו ולא הקפיד לעשות כן והמורה מבר
לו סתם אינו חוזר, ועיין מל"מ שם שהרי"ף
ז"ל ורמב"ם ז"ל חולקים על זה ע"ש וא"כ
לדעת הרי"ף ז"ל ודעמ"י ה"נ צבהיא דגלי
למקום שחין מכירין וגשא אשה צמקום שחין
מכירין אע"פ שהיו יכולים לשאול ולא שאלו
מ"מ אין זה כמוותר על המומין להנשא לו
אפילו אם הוא מוכרי הצא עכ"י [ומדשרי
להנשא צמקום שחין מכירין מוכח דכ"ג
אין זה בגדר מאנה וגונב דעת כיון שמדינא
כשר הוא וכנ"ל] ורק לשיטות הסוברים
דכשיכול לצרר ולא צירר לא השיב מק"ט
אפשר לומר דה"נ ההיא דגלי או נסיב צ"מ
מה"ט הוא דשרי מדלא חקרו על הדבר, אך
מ"מ אינו מוכרח דמנלן דזה מלוי לחשוב
על סתם ישראל שהוא נולד מוכרי הצא עכ"י
ושמניעת הדרישה עליו הו"ל כמסכימים על
פגם זה, וכיון שאיסור גניבת דעת כה"ג
אינו אלל איסור דרצון כנ"ל צשם ספר
חרדים נראה דצעת הדחק כזה יכול לסמוך
על שיטת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל דלפי
שיטתם הא מוכח מיבמות מ"ה הכ"ל שא"ל
להגיד וכמשנ"ת. וגם אינו מוכרח דמניעת
הדרישה ציוחסין הוי כהסכמה וכנ"ל.

ומה שחשב מעכ"ת מלד מוס צגופו שאינו
ראוי להוליד להסוברים דהוי פלו"ד